

***Грошово-кредитне регулювання як елемент монетарної політики
центрального банку***

На сучасному етапі розробці наукових засад грошово-кредитних відносин присвячено чимало робіт як українських, так і зарубіжних вчених-економістів. Однак, незважаючи на численність досліджень, варто відзначити, що багато з них мають в основному прикладний характер і не розкривають повною мірою всі теоретичні аспекти механізму грошово-кредитного регулювання.

В економічній літературі доволі часто зустрічаються твердження, у яких поняття «грошово-кредитне регулювання економіки» та «грошово-кредитна політика» ототожнюються, або вважаються синонімами, де і під грошово-кредитною політикою, і під грошово-кредитним регулюванням розуміють систему державного регулювання грошово-кредитних відносин у суспільстві [1, 138]. Саме тому доцільно більш глибоко проаналізувати сутність поняття «грошово-кредитне регулювання», щоб виокремити його з поміж багатоваріантних підходів грошово-кредитної політики. Та перш ніж тлумачити цей термін, варто з'ясувати сутність визначення самого поняття «регулювання».

Термін «регулювання» походить від латинського слова «regulo» – «правило» та означає упорядкування, приведення чогось у відповідність з чимось. Відповідно звідси регулювання економіки – це сукупності різноманітних форм та засобів державного впливу на економіку (зокрема на поведінку учасників економічних відносин, що здійснюються в інтересах всього суспільства) з метою впорядкування економічних відносин за допомогою норм та інших економічних засобів, при порушенні вимог яких, встановлених законодавством, може бути застосована відповідальність.

Важливо зазначити, що існують як широкі, так і вузькі трактування поняття грошово-кредитного регулювання. Надто широкі не дозволяють дослідити специфіку використання грошово-кредитних інструментів у національній економіці. Разом з тим і надто вузькі визначення зазначеного

поняття враховують лише одну складову із загальної системи грошово-кредитного регулювання.

Так, Н.І. Гребеник грошово-кредитне регулюванням ототожнює з регулюванням грошового обігу і розглядає як сукупність заходів, здійснюваних з метою підтримання сталості грошового обігу, стабільності національної грошової одиниці, стримування інфляції, гнучкого забезпечення грошима потреб сфери обігу [2, 452]. Під грошово-кредитним регулюванням ряд авторів мають на увазі сукупність заходів у галузі грошового обігу та кредиту, що спрямовані на підтримку економічного зростання, забезпечення зайнятості, стримування негативних процесів в економіці та вирівнювання платіжного балансу [3; 4; 5]. Цікаво, що таке ж визначення дає В.С.Стельмах, але вже стосовно грошово-кредитної політики [6, 44].

Існують підстави стверджувати, що наведені визначення не є досконалими, адже, досліджуючи проблему грошово-кредитного регулювання, слід виходити насамперед з постулатів системного аналізу, відповідно до яких грошово-кредитне регулювання можна розглядати як систему заходів у галузі грошового обігу та кредиту, спрямованих на регулювання таких об'єктів: процентної ставки; норм обов'язкового резервування; операцій з цінними паперами на відкритому ринку; імпорту та експорту капіталу; рефінансування банків; золотовалютних резервів. Зазначені заходи мають застосовуватися з метою забезпечення сталого економічного розвитку, зниження рівня безробіття (або забезпечення ефективної зайнятості), врівноваження платіжного балансу та уповільнення інфляційних процесів.

Подібне визначення дає Т.Д. Косова: «грошово-кредитне регулювання – це один з елементів економічної політики держави, являє собою сукупність заходів, спрямованих на зміну грошової маси в обігу, обсягу кредитів, рівня процентних ставок і інших показників грошового обігу і ринку позичкових капіталів» [7, 243].

На нашу думку, ближчим до істини буде твердження, що грошово-кредитне регулювання є складовим елементом монетарної політики, який

базується на її засадній основі, а спрямованість регулятивного впливу держави у конкретній сфері економічних відносин визначається складовими вже грошово-кредитного регулювання.

Тому грошово-кредитне регулювання повинно стимулювати ділову активність, створювати умови, за яких би співпадали інтереси держави та, безпосередньо, її населення, за яких би забезпечувалось задоволення власних потреб на рівні будь-яких економічних суб'єктів. Ефективне грошово-кредитне регулювання призводить б до автоматичного вирішення цілей загальноекономічної політики держави, які повинні збігатись зі стратегічними цілями грошово-кредитної політики.

Розділяючи поняття грошово-кредитної політики і грошово-кредитного регулювання, доцільно відзначити, що грошово-кредитна політика – це є організуючий і регулюючий цілеспрямований вплив держави, який здійснюється через її центральний банк на економічну діяльність суб'єктів грошового ринку та економічні процеси у сфері грошового обігу та кредиту, створення й удосконалення умов економічного розвитку відповідно до певного суспільного устрою з метою впорядкування та підвищення результативності.

Основними функціями управління за допомогою грошово-кредитної політики є: організація, планування, регулювання і контроль. Управління будь-яким процесом починається з того, що цей процес виокремлюють як певний об'єкт і для впливу на нього з метою реалізації потрібних цілей уповноважується відповідна організація. Так, основним суб'єктом грошово-кредитної політики, як правило, виступає центральний банк країни.

Грошово-кредитне регулювання економіки можна розглядати з теоретичного і практичного погляду. З теоретичного погляду грошово-кредитне регулювання економіки (ГКРЕ) — це система основоположних знань про закономірності, дії та правила застосування типових методів та засобів впливу держави через центральний банк на хід соціально-економічного розвитку, спрямованих на досягнення цілей грошово-кредитної політики. З практичного –

це регулювання центральним банком країни грошового обігу (грошової маси) за допомогою монетарних інструментів.

У світовій практиці існує певний досвід щодо вибору моделей грошово-кредитного регулювання. У зв'язку з цим важливим є його врахування при формуванні та реалізації певного режиму в нашій країні. На думку деяких економістів, найбільш оптимальним монетарним устроєм для вітчизняної економіки буде такий, який з максимальним ефектом забезпечить досягнення основної мети грошово-кредитної політики та стане міцним підґрунтям для посилення зростаючих тенденцій у всіх галузях і секторах національної економіки.

1. Дзюблюк О.В. Організація грошово-кредитних відносин суспільства в умовах ринкового реформування економіки / О.В. Дзюблюк. – К.: Поліграфкнига, 2000. – 512с.

2. Енциклопедія банківської справи України [Текст] / Редкол.: В.С.Стельмах (голова) та ін. – К.: Молодь, Ін Юре, 2001. – 680с.

3. Мочерний С. В. Економічна теорія: Навч. Посібник. – Київ: Видавничий центр «Академія», 2005 [Електронний ресурс]// Режим доступу: http://ebk.net.ua/Book/economics/mochernyj_et/literature.htm

4. Фридмен, М. Количественная теория денег [Текст] / М. Фридмен. – М. : Эльф-Пресс, 1996. – С. 808.

5. Mishkin, Frederic S. The Economics of Money, Banking, and Financial Markets [Text] / Frederic S. Mishkin. – 6th ed. Boston-Addison Wesley, 2001. – 780p.

6. Стельмах, В. С. Грошово-кредитна політика в Україні / В. С. Стельмах, А. О. Спіфанов, Н. І. Гребеник, В. І. Міщенко / за ред. В. І. Міщенка. – К. : Т-во Знання, КОО, 2000. – 305с.

7. Центральний банк і грошово-кредитне регулювання: [навч. посібник] / За ред. Косової Т.Д., Папаїки О.О. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 328с.